

Fát ültetni a faültetőnek

Forgatom Takáts Gyula verseskönyveit, akárcsak a tizennyolcadik század nevezetes „fűvész” költői és írói esetében (Földi Jánosra, Fazekas Mihályra, Diószegei Sámuelre, akár Csokonai Vitéz Mihályra gondolhatok) átjárják őket egy költői botanika rekvizitumai, emlékei, metaforái. Valóban, a nevezetes elődökön kívül alig van költőnk, aki ennyiszere és ennyiféle növényt, fát, bokrot emelt volna a költészet magaslatára. Sorra olvasom (időrendben) a *Márciusi erdőn*, az *Egy kikötésre basznált fűzfánál*, *A vén bodzafa emlékeiből*, a *Gesztenyék*, *A tó, a rózsza és a hársfa*, a mandulafákat megörökítő *Sziklából kibajtó*, a *Válasz egy diófának*, az *Egy szikla alatti forrásnál*, a *Három száraz fára*, *A berkenye*, *A kígyólatta fa*, a *Csak erdőket láttam...*, az „örökzöld fenyőket” idéző *Falusi Versailles*, a *Berzesnyi szelídgesztenyefáira*, az *Egy tiszafa-tisz-táson*, az *Egy mandularöng szoborra*, a *Diófacsont, örökzölddel* című verseket (csupán összegyűjtött verseinek *Felbők Árkádiából* és *Más távlat* című köteteiből). Szinte a teljes magyar botanika felsorakozik itt: a fűzfától a tiszafáig, a berkenyétől a mandulafáig. Így most olyan költő emlékére ültetünk fát itt: Takáts Gyula emlékházának kertjében, aki maga is a természet, a növények, a fák tudósa és testvére volt.

Örömmel és fájdalommal idézem fel most ennek a költőnek: a magyar „fűvész-költészet” talán utolsó klasszikus egyéniségének alakját és emlékét. Takáts Gyula „fűvész-költészete” egy életforma és egy életfilozófia bizonyossága volt: a teremtés szelidségéé és biztonságáé, annak a szelíd és biztos növéstervnek az igazolása és bizonyossága, amely a költő munkásságát mindig is ösztönözte és pályán tartotta. A növényi lét iránti figyelem és megértés, tudták ezt már a klasszikusok és a romantikusok is, hagyományosan a humánus emberi tartás és szellemi stratégia jele: aki egy kertben, fák és bokrok társaságában rendezi be a maga életét, az megértő figyelemmel, mi több, szeretettel tud hajolni az emberi sorsok fölé. A „fűvész-költők” mindig a humanizmus élharcosai voltak, és nem azért választották témájuknak vagy metaforájuknak a növényeket, hogy hátat fordítsanak az emberi szenvedésnek, éppen ellenkezőleg, a teremtés leginkább esendő és kiszolgáltatott lényeit bemutatva, rájuk hivatkozva tettek hitet a mellett a részvét mellett, amely különben a keresztény kultúra hagyományos, megkerülhetetlen és a magyar közéletben manapság csak töredékesen tapasztalható morális értéke volt.

Mindezzel azt szeretném mondani, hogy a mostani faültetés, amely régi magyar, mondhatnám „helikoni” hagyományokat követve tiszteleg a költő emléke előtt, nem csak ezt a tiszteletadást tanúsítja, hanem Takáts Gyula költészetének emberi és erkölcsi értékeit is feleleveníti. Fát ültetünk a faültetőnek – ezzel nemcsak emlékét tiszteljük meg, szellemi öröksége előtt is fejet hajtunk, egy kis növendék fával téve bizonyosságot amellet, hogy ez az örökség ma és holnap is eleven.

(Elhangzott 2010. április 13-án Kaposváron, a Takáts Gyula Emlékház udvarán)